

Vårdnadshavares perspektiv på kommunikationen mellan hem och skola

Resultat från projektet Hållbar kommunikations enkätundersökning våren 2021

Sammanställt av Alexandra Wasberg, augusti 2021



Sammandrag

Projektet Hållbar Kommunikation genomförde våren 2021 en enkätundersökning med avsikt att samla in vårdnadshavares erfarenheter och åsikter om kontakten till barnens skola, som den ser ut nu och kan utvecklas i framtiden. Målet med undersökningen var att skapa underlag som grundskoleanordnare kan ta fasta på i sitt utvecklingsarbete. Undersökningen genererade 1074 svar från vårdnadshavare till grundskoleelever i åk 1-9, från sex kommuner i Vasaregionen, Österbotten. Sammantaget pekar undersökningens resultat på att de flesta deltagare är nöjda med hur kontakten till deras barns skola fungerar, men att skillnader i vårdnadshavares behov, förväntningar och preferenser för hur kontakten ska gå till inte beaktas tillräckligt i dagsläget. Därför vore det i skolvärlden värt att diskutera huruvida framtidens hem-skola-kommunikation bör och kan utvecklas i riktning mot ökad differentiering. Med detta avses att skolan i sitt kommunikationssätt väljer att bejaka istället för att problematisera skillnader i vårdnadshavares attityd till hem-skola-samarbete, vilka denna undersökning bland annat bidragit till att belysa.

Del 1: Introduktion

Undersökningens bakgrund, syfte och mål
Frågeställningar
Information om deltagarna

Undersökningens bakgrund, syfte och mål

Som stöd för elevernas sunda utveckling, välbefinnande och trygghet har den grundläggande utbildningen i Finland som mål att i sin verksamhet arbeta för ett välfungerande samarbete mellan skolpersonal och vårdnadshavare.

Hur lyckas med denna målsättning? En möjlighet är att arbeta för att kommunikationen fungerar på ett för båda parter hållbart sätt. Detta är dock enklare sagt än gjort, eftersom det kräver mycket goda insikter i såväl egna som ”den andra partens” förväntningar, förutsättningar, trösklar och hinder för kontakt, samtidigt som det i dagsläget råder brist på relevanta och aktuella kunskapsunderlag för skolpersonalen att stöda sig på.

Mot bakgrund av detta genomförde projektet Hållbar Kommunikation* under våren 2021 en enkätundersökning**. Syftet med undersökningen var att samla in vårdnadshavares erfarenheter och åsikter om kontakten till barnens skola. Resultatet har sammanställts i denna rapport med förhoppningen att innehållet skall komma till nytta i skolornas utvecklingsarbete vad hem-skola-samarbetet beträffar.

*Hållbar kommunikation är ett projekt som på olika sätt jobbar för att utveckla grundskolans kommunikationssätt. Projektet ägs av Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi och Yrkeshögskolan Novia (CLL). Till övriga projektparter hör Larsmo kommun (med ansvar för verksamhet i Pedersöre, Nykarleby, Jakobstad, Kronoby och Karleby) och Korsholms kommun (med ansvar för verksamhet i Vasaregionen). Projektet samarbetar med bl.a. Förbundet Hem och Skola i Finland. Projektet finansieras av Utbildningstyrelsen.

**Enkäten har utarbetats av en panel bestående av Alexandra Wasberg (projektanställd Korsholms kommun), Ulrica Taylor (projektledare, Korsholms kommun), Eva Åstrand (projektkoordinator, CLL) samt Linda Björkgren och Petra Högnäs från Förbundet för Hem och Skola i Finland. Det insamlade materialet har analyserats av Alexandra Wasberg.

Frågeställningar

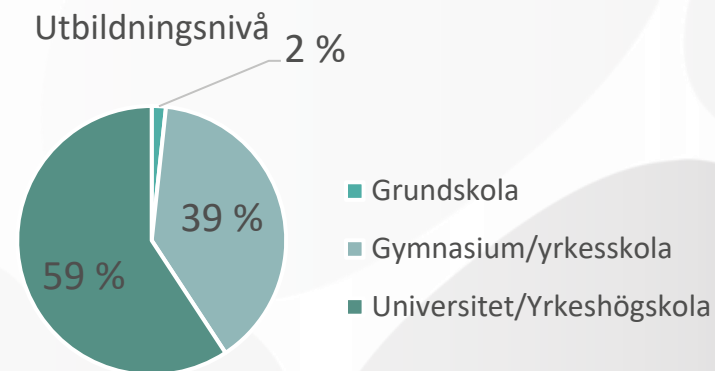
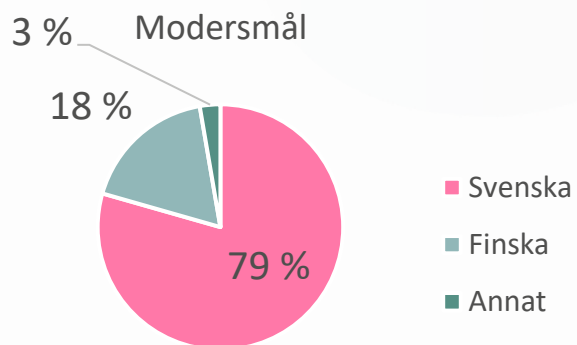
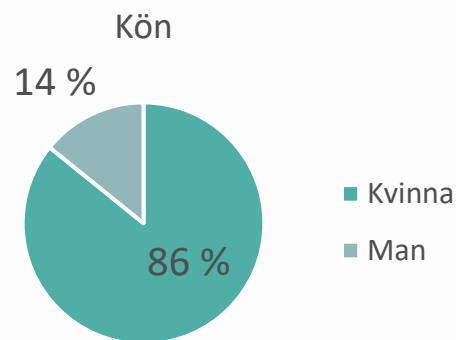
Enkäten utformades för att besvara följande frågor:

1. Vilken typ av information når ut till vårdnadshavare och hur ofta?
2. Är skolan i kontakt tillräckligt ofta och på önskat sätt?
3. Hur nöjda är vårdnadshavare med kontakten till skolan överlag?
4. Hur ställer sig vårdnadshavarna till att samarbeta med skolan kring elevernas fostran och lärande?
5. Vad kännetecknar en god kontakt till skolan?
6. Hur kan hem-skola kommunikationen utvecklas i framtiden?

Information om deltagarna

1074* vårdnadshavare i Vasaregionen deltog i undersökningen. Deltagande i undersökningen var frivilligt och frågorna besvarades anonymt. Enkäten sändes ut elektroniskt via skolornas digitala kommunikationssystem (Wilma) och kunde besvaras på svenska och finska. Svarstiden var två veckor (14-30.4.2021).

Majoriteten av deltagarna var kvinnor (86 %), högutbildade (59 %), och hade svenska som modersmål (79 %). Deltagarnas hade goda kunskaper om grundskolan enligt egen uppskattning ($M = 4.2$, $SD = .71$)**.



* Eftersom det var möjligt att besvara enkäten två gånger, dvs både i egenskap av "lågstadie-" och "högstadieförälder", är det egentliga antalet deltagare sannolikt lägre.

**På en skala från 1 (inte alls väl) till 5 (mycket väl), hur väl känner du till hur grundskolan i Finland fungerar?

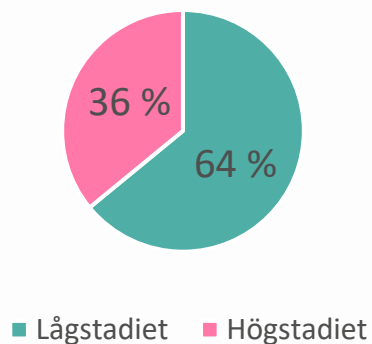
Information om deltagarna (forts.)

Deltagarna instruerades att välja ifall deras svar handlar om kontakten till lågstadiet (åk 1-6) eller högstadiet (åk 7-9). Detta för att kunna fånga upp eventuella skillnader i kontakterna till lågstadierna respektive högstadierna.

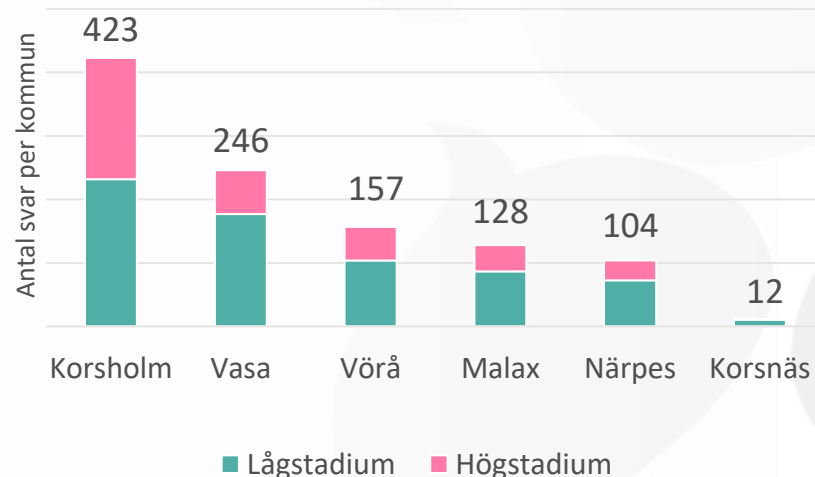
688 deltagare svarade i egenskap av "lågstadieförälder" och 386 i egenskap av "högstadieförälder".

Sex kommuner i Vasaregionen deltog i undersökningen. Mellan kommunerna var deltagandet högst i Korsholm, följt av Vasa, Vörå, Malax och Närpes. I Korsnäs var deltagandet lägst.

Vilket stadium handlar dina svar om?



Var går ditt barn i skola?



Del 2: Resultat

Fråga 1: Vilken typ av information når ut till vårdnadshavare och hur ofta?

Strategi som användes för att besvara frågan:

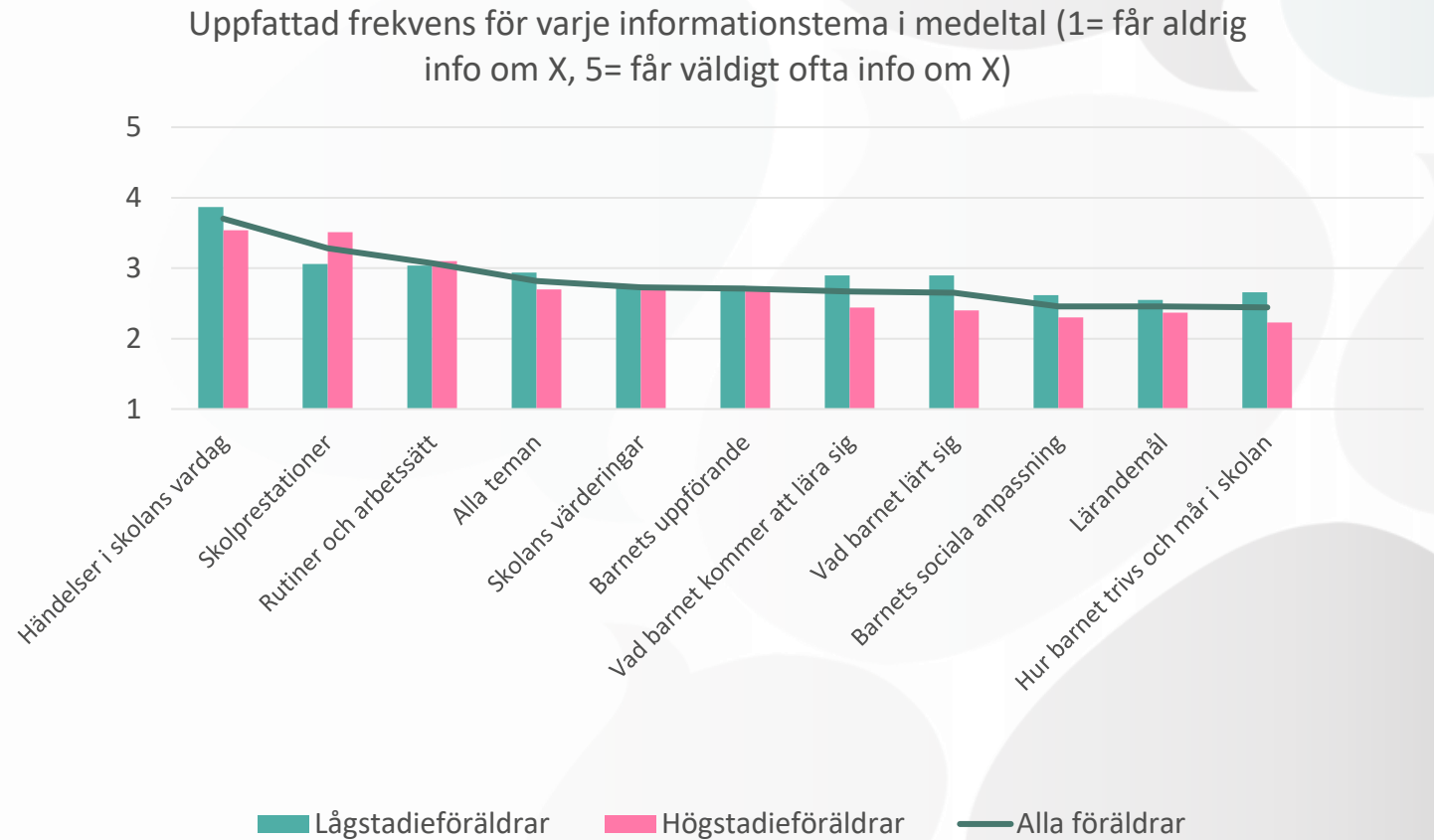
Ett urval med tio olika typer av informationsteman definierades på förhand. Deltagarna ombads uppskatta hur ofta de får information om varje tema (1=aldrig, 5=väldigt ofta).

Vilken typ av information når ut till vårdnadshavare och hur ofta?

Resultatet visar att deltagarna nås av information från skolan av varierande innehåll.

Bland de utvalda temaområden uppfattades vardagliga händelser i skolan, hur barnet klarar skolarbetet samt hur man jobbar i skolan som det mest frekventa temat.

Information om hur barnet trivs, anpassar sig socialt och information om lärandemål uppfattades som de minst frekventa.



Fråga 2: Är skolan i kontakt tillräckligt ofta och på önskat sätt?

Strategi som användes för att besvara frågan:

Fem kontaktformer formulerades på förhand: samspråkande, skriftlig kontakt, utvecklingssamtal, föräldramöten och sammankomster på skolan. Deltagarna ombads ta ställning till om dessa kontakter sker i deras tycke "tillräckligt", "för ofta" eller "för sällan". Även möjligt att välja "tar inte ställning".

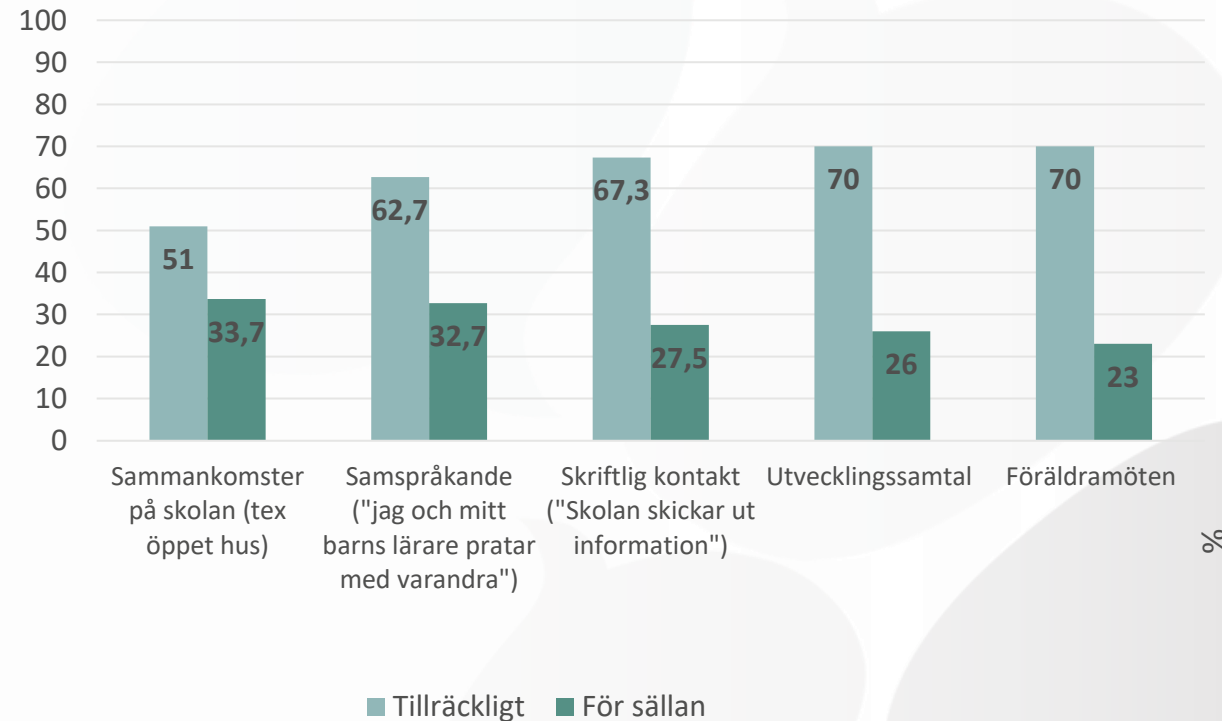
Är skolan i kontakt tillräckligt ofta och på önskat sätt?

Undersökningen fann att de flesta deltagare (mellan 50-70 % beroende på kontaktform) anser att mängden kontakter med skolan överlag är på en tillräcklig nivå.

Samtidigt visar grafen till höger att en fjärdedel av deltagarna (mellan 23 och 33 %) är av åsikten att kontakter med skolan sker för sällan. De informella kontaktformerna, dvs. sammankomster på skolan och samspråkande mellan vårdnadshavare och lärare, sticker ut som den största källan till ”kontaktbrist”.

Resultatet gäller såväl lågstadie-som högstadieföräldrar.

Olika typer av kontakter sker ”tillräckligt” vs. ”för sällan”



Fråga 3: Hur nöjda är vårdnadshavare med kontakterna till skolan överlag?

Strategi som användes för att besvara frågan:

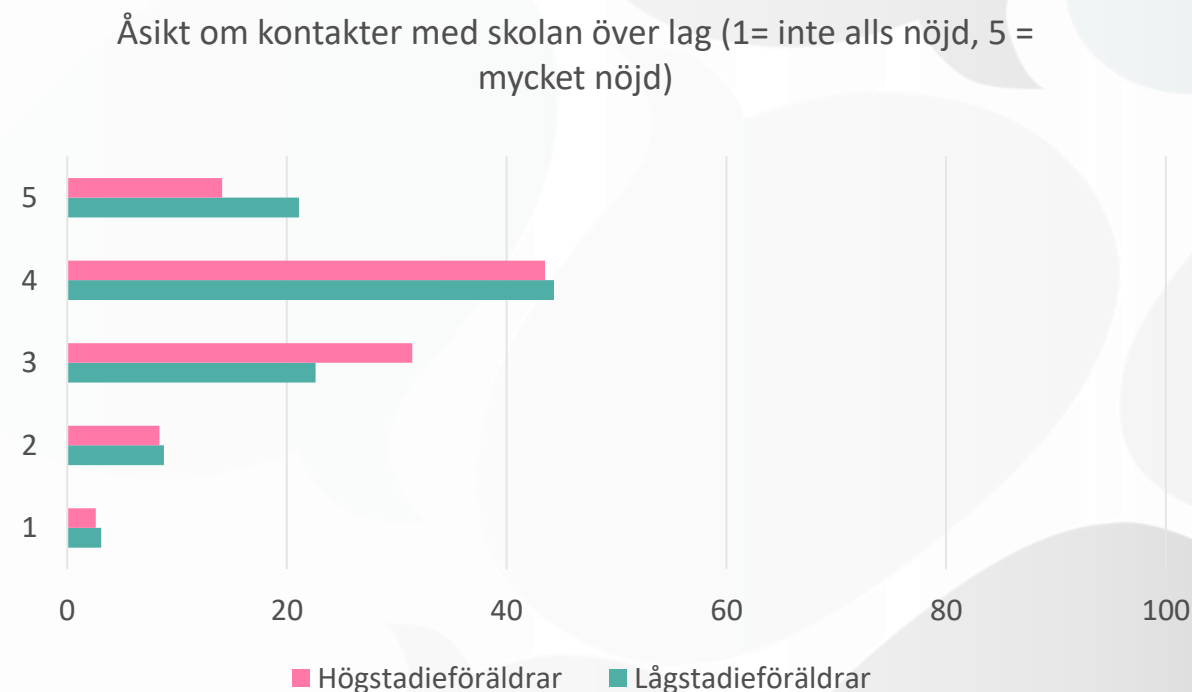
I enkäten ställdes frågan: Överlag, hur nöjd (1= inte alls nöjd, 5= mycket nöjd) är du med skolans kommunikation till hemmen och kontakt med dig som vårdnadshavare?

Hur nöjda är vårdnadshavare med kontakterna till skolan överlag?

Deltagarna gav kontakterna till skolan **medelbetyget 3.67** ($SD = .97$), vilket antyder att deltagarna är i det stora hela rätt nöjda med kontakten till skolan.

Fördelningen (%) redovisas i grafen till höger, separat för stadierna.

Lågstadieföräldrarna gav ett **något högre medelbetyg** ($M = 3.72$, $SD = .99$) än högstadieföräldrarna ($M = 3.58$, $SD = .92$). Ett oberoende t-test visade att skillnaden i medelbetyget var signifikant och att effekten av stadium var stark ($t = 2.18$, $df = 1061$, $p = .016$, $d = .97$).



Fråga 4: Hur ställer sig vårdnadshavare till att samarbeta med skolan?

Strategi som användes för att besvara frågan:

Ett test med åtta frågor konstruerades för att mäta deltagarnas (positiva) attityd till samarbete med skolan. Testet hade god reliabilitet ($\alpha = .76$).

Frågorna löd: På en skala från 1 till 5, hur viktigt är det att skolan ordnar (1) föräldramöten, (2) individuella utvecklingssamtal, (3) att föräldrar och lärare diskuterar regelbundet (inte bara då problem uppstår), (4) att föräldrar får komma med åsikter och förslag som gäller skolarbetet, (5) att skolan involverar föräldrarna i utvecklingsarbete, (6) att skolan satsar på samarbetet med föräldrarna, att (7) lärare ger föräldrar råd om hur de kan stöda sina barn och (8) föräldrar ger lärare råd om hur de kan stöda eleverna.

Hur ställer sig vårdnadshavare till att samarbeta med skolan kring barnens fostran och lärande?

Resultatet av "attitydtestet" visade att **deltagarnas attityd till samarbete med skolan varierar** (normalfördelning mellan 2,5 och 5 poäng, medelvärde 3.9). För att söka svar på hur dessa skillnader kan ta sig uttryck jämfördes deltagarnas testpoäng med deras öppna svar på frågan "Hur ser en god kontakt till skolan ut...". På basis av en kvalitativ innehållsanalys kunde följande två mönster observeras:

Deltagare med lägre poäng (2,5-3) tenderar att ha en "stand-by-attityd" till samarbetet med skolan. De är positiva till att ha kontakt med skolan – då när det finns behov för det. Enligt dessa deltagare är inga nyheter lika med goda nyheter. Ett utvecklingssamtal då och då och kontakt då något "särskilt" hänt täcker deras kontaktbehov väl. Denna grupp vill ge lärare utrymme att sköta sitt jobb och betonar ömsesidig respekt för varandras roller. Vill avgränsa kommunikationen till relevanta ärenden, det vill säga sådant som kräver en handling från deras sida.

Bland **deltagare med höga poäng** (4-5) kunde ett starkt behov av kontakt till skolan skönjas. Mycket info är bra info enligt dessa deltagare, eftersom de aktivt vill följa upp huruvida deras barn "är på rätt väg" eller ej, och försäkra sig om att de har det bra på alla sätt i skolan. Att enbart kommunicera ifall problem uppstår räcker inte för att täcka kontaktbehovet, eftersom detta är av ständig natur. De vill även känna fostransgemenskap med lärare och andra föräldrar, varpå de är positiva till alla slags möten, träffar och sammankomster som skolan kan ordna.

Fråga 5: Vad kännetecknar en god kontakt/kommunikation mellan hem och skola?

Strategi som användes för att besvara frågan:

Deltagarnas besvarade frågan med egna ord. Svaren analyserades kvalitativt med strategin att sammanfatta innehållet till en lista på kännetecken för en god kontakt.

Hur ser en god kontakt/kommunikation mellan hem och skola ut?

Håller föräldrarna uppdaterade om hur det går för deras barn

Av svaren framgår tydligt att många utav deltagarna associerar en god kontakt till skolan med att få **uppdateringar kring hur deras barn utvecklas, trivs och mår i skolan**. **Hur ofta** är en preferensfråga. En del vårdnadshavare föredrar kontinuerliga, täta kontakter mellan hem och skola. Detta för att kunna försäkra sig om att deras barn är ”på rätt spår”. Andra ser hellre att behovet styr hur ofta man kommunicerar. **På vilket sätt** hemmet uppdateras är likaså en smaksak. Vissa föredrar Wilma-meddelanden medan andra vill samtala. En del tycker att relationen med skolan ska vara effektiv, strukturerad och skräddarsydd enligt vad som är relevant för just dem. Andra vill ha en informell och otvungen kommunikation med skolpersonalen och upplever en allt för ensidig Wilma-kommunikation som distanserande.

Är saklig, respektfull och konstruktiv

Många associerar en god kontakt med att det råder **ömsesidig respekt** mellan parterna och att **dialog sker i konstruktiv anda**. Att man bemöter varandra med tolerans, vänlighet och respekt, håller sig till sak och fokuserar på lösningar nämns upprepade gånger. Likaså lyfter deltagarna fram att fokus för kontakterna **ska kretsa kring elevens bästa**, varpå man kan tala uppriktigt med varandra utan att det uppstår konflikter eller leder till negativa konsekvenser för eleven.

Hur ser en god kontakt/kommunikation mellan hem och skola ut? (forts.)

Är effektiv i brådskande situationer

Föräldrar vill kunna lita på att skolan genast **kontaktar hemmet om något allvarligt skett**, tex en olycka. Hit räknas även mobbningsituationer. Denna typ av information behöver komma **direkt saken är aktuell** så föräldrarna har möjlighet att agera. Det ska också gå smidigt att hitta information om läxor ifall eleven är sjuk. Om viktiga händelser som är på kommande är det tacksamt att få tydlig information i god tid och det får gärna komma påminnelser.

Återkopplar

När vårdnadshavare har varit i kontakt med skolan eller vice versa i något specifikt ärende är det viktigt att återkoppling sker efteråt. Flera deltagare ville poängtera detta som synnerligen viktigt, de vill veta "hur gick det sen".

Balanserar negativt och positivt

"Mera positiv info" är en av de vanligaste uttrycken i materialet. Att enbart kontaktas ifall något negativt inträffat gör att många föräldrar upplever att hem-skola kommunikationen centreras kring att hantera barnets problem och motgångar. Därför är det viktigt att skolan låter föräldrarna veta när det går bra också.

Hur ser en god kontakt/kommunikation mellan hem och skola ut? (forts.)

Har låg tröskel

”Låg tröskel” och ”öppen kommunikation” är det vanligaste kännetecknen för en god kontakt som deltagarna nämner. Det är viktigt att information löper smidigt åt båda håll. Detta underlättas av att skolan signalerar att det är önskvärt och enkelt för föräldrar att ta kontakt i stort och smått. Förutsätter dock att det finns en genuin vilja att lyssna till föräldrarnas synpunkter och idéer.

Fråga 6: Hur kan hem-skola kommunikationen utvecklas i framtiden?

Strategi som användes för att besvara frågan:

Deltagarnas besvarade frågan med egna ord. Svaren analyserades kvalitativt med strategin att sammanfatta innehållet till en lista på konkreta utvecklingsförslag.

Utvecklingsförslag för kontakten mellan hemmet och lågstadiet

- Vårdnadshavare får ett veckobrev från klassläraren och ett månadsbrev från rektorn.
- För utvecklingssamtal bereds även feedback från andra lärare än klassläraren.
- Skicka tips till hemmen på hur de kan stöda sina barn i läsläsningen, gärna ämnesspecifika sådana.
- Tilldela lärare egna arbetstelefoner samtidigt som kontaktbarheten avgränsas till lärarens arbetstid.

- Dela skolvardagen med föräldrarna med hjälp av bilder och videor (inte på barnen utan på sådant som sker).
- Gör det möjligt för föräldrar att komma till skolan och "skugga" verksamheten.
- Ta till vana att efterlysa föräldrar som vill bidra med tid och kunskaper till undervisningen. Kan handla om allt från att övervaka på skolresa till att berätta om sin bästa läsupplevelse på läsveckan.
- Ordna gemensamma aktiviteter för elever, föräldrar och lärare i samma klass, tex pulkaåkning.

- Ordna diskussionstillfällen för föräldrarna till elever i samma årskurs. Föräldrarna diskuterar aktualiteter sinsemellan och en lärare agerar moderator. Frågor och uppslag samlas in på förhand, tex på en gemensam webb-anslagstavla. Föreläsare kan också bjudas in.
- Involvera föräldrarna i utvecklingsarbetet genom att presentera skolans förslag till vårdnadshavare och be dem kommentera.
- Öppna föräldrachatt/diskussionsgrupper online.

- Gör Wilma mera interaktivt, alternativt ta i bruk andra plattformar som är mera interaktionsvänliga.
- Ordna skolning i Wilmas funktioner för ettornas föräldrar.
- Utveckla Wilma så att meddelanden flaggas som "individuell info", "allmän info", "brådskande info" osv.
- Gör det möjligt att styra Wilma-meddelanden till valfri e-postadress.

Utvecklingsförslag för kontakten mellan hemmet och högstadiet

- Jobba för att förbättra samstämmigheten mellan vårdnadshavare och skolpersonalen i fostransfrågor, tex genom att diskutera gemensamma regler i hemmet och skolan och vad skolan förväntar sig av vårdnadshavare.
 - Ordna fortbildning för skolpersonal OCH vårdnadshavare i kommunikation och bemötande.
 - Jobba för ökad transparens och insyn i skolarbetet, tex via en digital portfolio där man kan följa med vad som görs.
 - Tilldela lärare en telefontid då föräldrar kan ringa och diskutera sitt barns skolgång.
- Satsa på att lärarna lär känna sina elever bättre, så att de har möjlighet att följa upp enskilda elevers utveckling och påkalla vårdnadshavares uppmärksamhet vid behov.
 - Utveckla skolcoach-systemet ytterligare.
 - Månadsbrev från rektor och klassföreståndare om vad som är på gång.
 - Ordna utvecklingssamtal där eleven inte är med. Diskussionstiden räcker inte för input från föräldern, som enbart lyssnar passivt då läraren och eleven diskuterar sinsemellan.

- Ordna diskussionstillfällen och föreläsningar för föräldrarna online, men också fysiska träffar.
 - Jobba för att öka gemenskapen bland föräldrarna till barn i samma klass ("klass-feelis"). Mera gemensamma projekt med klassen och dess föräldrar så man lär känna varandra. Tex grillkvällar och naturvandring.
 - Föräldrar kan prenumerera på veckovisa statusuppdateringar för klassen, tex "allt bra", "mycket bråk och oro", "behöver bli tystare på lektionerna" och dylikt.
 - Gör det möjligt för föräldrar att diskutera med enskilda lärare före föräldramöten börjar.
- Gör Wilma till en mera positiv kanal. Disciplinära anmärkningar kan upplevas förnedrande för eleven och skapar onödig stress medan vårdnadshavaren i sin tur inte vad hen ska göra med informationen.
 - Uppmärksamma i Wilma då elever gör sitt bästa även om det inte uppfyller en "väl utfört" markering. Framgång är relativt.
 - Gör Wilma mer användarvänligt –ett verktyg för direkt kommunikation behövs.
 - Utveckla Wilma så att meddelanden inte lika lätt missas.

Del 3: Slutsatser och diskussion

Slutsatser från undersökningen

1. Resultatet från undersökningen indikerar att majoriteten av vårdnadshavarna tycker att informationsutbytet mellan skolan och hemmet håller en lagom nivå. Bland de teman som enkäten berörde kommunicerar skolan mest om vardagliga händelser i skolan och elevernas skolprestationer, och **minst kring hur eleverna anpassar sig, trivs och mår i skolan**. Dock kan denna undersökning inte svara på vilken typ av information som hemmen värdesätter mest, eftersom det inte efterfrågades.
2. Även om de flesta vårdnadshavarna är nöjda med hur samarbetet med skolan fungerar, upplever en del att kontakten brister ibland. Denna brist tycks kretsa kring **kontaktformer av det informella, relationsskapande slaget**.
3. Undersökningens "attitydtest" visade att **deltagarnas (positiva) attityd till samarbete med skolan varierar**, i detta fall enligt normalfördelning. Även om urvalet är rätt homogent sett till kön, språk och utbildning (de flesta deltagare är högutbildade kvinnor) verkar så inte vara fallet vad förhållningssättet till samarbetet med skolan beträffar. En analys av deltagarnas fria beskrivning av hur en bra kontakt till skolan ser ut ger en idé om hur dessa skillnader kan ta sig uttryck. Bland annat kunde två attityd-profiler ("stand-by" och "sökande") observeras.

Diskussion

Sammantaget pekar resultatet av denna undersökning på att en ny riktning för skolans kommunikation med hemmen kunde innebära differentiering. Med det avses att skolan istället för problematisera väljer att bejaka de skillnader i vårdnadshavares preferenser och behov av kontakt som denna undersökning lyft fram, tex genom att erbjuda frivilliga ”tillägg” till det man definierar som ”baskommunikation”. De utvecklingsförslag som denna undersöknings deltagare bidragit med utgör utmärkt färdkost för detta arbete.

TACK!

PROJEKTKOORDINATOR

Eva Åstrand +358 (0)50 476 1124
CENTRET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE
eva.astrand@abo.fi

TILLÄGGSINFORMATION OM UNDERSÖKNINGEN

Alexandra Wasberg +358 (0)50 594 4219
awasberg@abo.fi



[/hallbarhetsomledord/](#)



[/projekt_hallbarhetsomledord/](#)



[/vaerldens-baesta-skola](#)



Hållbar
KOMMUNIKATION

Centret för
livslångt
lärande
VID ÅBO AKADEMI OCH YRKESHÖGSKOLAN NOVIA


Åbo Akademi


UTBILDNINGSTYRELSEN FINANSIERAR
PROJEKTET